

POSTANOWIENIE

Dnia 12 sierpnia 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Romualda Spyt (przewodniczący)

SSN Bohdan Bieniek

SSN Halina Kiriło (sprawozdawca)

w sprawie z wniosku z wniosku Prezesa Sądu Rejonowego w K.
przeciwko obwinionym B. K., M. K.
o wznowienie postępowania,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 12 sierpnia 2020 r.,
zażalenia uczestników na wyrok Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 29 stycznia 2020 r., sygn. akt III APo (...),

oddala zażalenie.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w (...) postanowieniem z dnia 9 października 2019 r. odrzucił wnioski obwinionych B. K. i M. K. o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w W. z dnia 22 października 2009 r., oddalającego ich odwołania od orzeczeń Komisji Dyscyplinarnej przy Krajowej Radzie Komorniczej w W. z dnia 7 listopada 2008 r. o ukaraniu karą dyscyplinarną.

W uzasadnieniu postanowienia wskazano, że M. K. i B. K. wnieśli do Sądu Apelacyjnego w (...) wnioski o podjęcie czynności z urzędu w sprawie o wznowienia z urzędu postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w W. XII Wydział Pracy z dnia 22 października 2009 r., sygn. akt XII Pa (...), oddalającego ich odwołania od wspomnianych orzeczeń Komisji Dyscyplinarnej.

M. K. złożyła przedmiotowy wniosek w dniu 31 sierpnia 2016 r., na podstawie art. 542 § 3 k.p.c. w związku z art. 9 § 2 k.p.k. i w związku z art. 439 § 1 pkt 5 k.p.k., z uwagi na ukaranie jej za czyny, jakie w chwili ich popełniania nie mogły stanowić o odpowiedzialności dyscyplinarnej asesora komorniczego, którym wówczas pozostawała, a zatem w związku z wymierzeniem kary nieznanej ustawie w chwili popełniania zarzucanych czynów. Wniosła o wznowienie postępowania w swojej sprawie i na podstawie art. 547 § 2 k.p.k. domagała się uchylenia orzeczenia Komisji Dyscyplinarnej przy Krajowej Radzie Komorniczej w W. z dnia 7 listopada 2008 r., sygn. akt D (...) oraz wyroku Sądu Okręgowego z 22 października 2009 r. (w zakresie odnoszącym się do niej) i umorzenia postępowania wobec niej na podstawie art. 17 § 1 pkt 2 k.p.k.

B. K. złożył przedmiotowy wniosek na podstawie art. 542 § 3 k.p.c. w związku z art. 9 § 2 k.p.k. i w związku z art. 439 § 1 pkt 5 k.p.k., wobec orzeczenia w stosunku do niego kary wydalenia ze służby, która w chwili orzekania niosła za sobą skutki o wiele bardziej dolegliwe niż w czasie popełniania większości zarzucanych czynów, co stanowiło orzeczenie w stosunku do niego kary nieznanej ustawie w chwili popełnienia czynów objętych postępowaniem dyscyplinarnym, a także na podstawie art. 540 § 1 pkt 1 w związku z art. 541 § 1 i 2 k.p.k. w związku z art. 9 § 2 k.p.k., wobec popełnienia przestępstwa przez B. B., bezpośrednio związanego z jego postępowaniem dyscyplinarnym, ustalonym prawomocnym wyrokiem skazującym Sądu Rejonowego w K. II Wydział Karny z dnia 20 czerwca 2013 r., sygn. akt II K (...), co miało wpływ na treść orzeczenia. Wniósł o wznowienie postępowania w swojej sprawie i na podstawie art. 547 § 2 k.p.k. domagał się uchylenia orzeczenia Komisji Dyscyplinarnej przy Krajowej Radzie Komorniczej w W. z dnia 7 listopada 2008 r., sygn. akt D (...) oraz wyroku Sądu Okręgowego z 22 dnia października 2009 r. (w zakresie odnoszącym się do niego) i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Komisji Dyscyplinarnej przy Krajowej Radzie Komorniczej. Uzasadnienie wyboru procedury karnej, jako mającej zastosowanie, jest podobne do uzasadnienia sformułowanego przez M. K.

Sąd Apelacyjny rozpoznając przedmiotowe wnioski o wznowienie, stwierdził, że wyrok Sądu Okręgowego w W. z dnia 22 października 2009 r., objęty wnioskami o wznowienie postępowania z urzędu, opartymi na podstawach prawnych z

Kodeksu postępowania karnego, został wydany przez sąd pracy, który rozpoznając odwołania od orzeczenia Komisji Dyscyplinarnej z dnia 7 listopada 2008 r., stosował przepisy Kodeksu postępowania cywilnego o apelacji na podstawie obowiązującego wówczas art. 75 ust. 3 ustawy o komornikach sądowych i egzekucji (jednolity tekst: Dz.U. z 2006 r. Nr 167, poz. 1191). Na mocy ustawy z dnia 12 lutego 2010 r. o zmianie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji (Dz.U. Nr 40, poz. 228) przepis art. 75 uległ istotnej zmianie od dnia 17 czerwca 2010 r. Poczynając od tej daty odwołanie od orzeczeń komisji dyscyplinarnej przysługuje do sądu okręgowego, ale nie do sądu pracy i ubezpieczeń społecznych, a według dodanego ust. 4, do postępowania dyscyplinarnego w zakresie nieuregulowanym w ustawie o komornikach sądowych i egzekucji stosuje się odpowiednio przepisy Kodeksu postępowania karnego.

Według przepisu przejściowego ustawy z dnia 12 lutego 2010 r., to jest art. 5, postępowania dyscyplinarne wszczęte przed dniem jej wejścia w życie do czasu ich zakończenia w danej instancji toczą się według przepisów dotychczasowych. Wskazaną ustawą uchylono też art. 78a stanowiący podstawę prawną dla Ministra Sprawiedliwości do wydania rozporządzenia w sprawie trybu postępowania dyscyplinarnego wobec komorników oraz asesorów i aplikantów komorniczych.

Art. 75 ustawy został następnie zmieniony ustawą z dnia 10 września 2015 r. o zmianie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji (Dz.U. z 2015 r., poz. 1561) w ten sposób, że uchylono jego ustępy od 2 do 4. Treść ujętą w ust. 4 przeniesiono do dodanego art. 78b, przy czym według art. 3 ust. 1 ustawy zmieniającej, postępowania dyscyplinarne wszczęte i prawomocnie niezakończone przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy toczą się według przepisów dotychczasowych.

Z powyższego wynika, że odpowiednie stosowanie przepisów Kodeksu postępowania karnego przewidziane było od dnia 17 czerwca 2010 r. Zatem uwzględniając wyżej przywołany przepis przejściowy, do prawomocnego orzeczenia Sądu, które w sprawie odwołujących się zostało wydane w dniu 22 października 2009 r., a więc przed nowelizacją ustawy o komornikach sądowych i egzekucji dokonaną ustawą zmieniającą z dnia 12 lutego 2010 r., jeśli chodzi o skargę/wniosek o wznowienie znajduje zastosowanie reżim proceduralny, w ramach którego ono zapadło.

Kierując się powyższymi względami, Sąd Apelacyjny nie znalazł podstaw, aby do wznowienia postępowania w sprawie, która toczyła się według przepisów obowiązujących przed dniem 17 czerwca 2010 r., to jest przepisów o apelacji z Kodeksu postępowania cywilnego, stosować obecne uregulowania prawne, czyli odpowiednio przepisy Kodeksu postępowania karnego i w konsekwencji tego, na podstawie art. 410 § 1 k.p.c. odrzucił wnioski jako nieoparte na ustawowej podstawie.

Na powyższe postanowienie skarżący wnieśli zażalenie, podnosząc zarzut naruszenie przepisów prawa procesowego, które miało istotny wpływ na wydanie zaskarżonego orzeczenia, a mianowicie art. 78b ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji, w brzmieniu nadanym na mocy art. 1 pkt 18 ustawy z dnia 10 września 2015 r. o zmianie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji (jednolity tekst: Dz.U. z 2015 r., poz. 1561), który wszedł w życie w dniu 9 stycznia 2016 r. w związku z art. 3 ust. 1 wyżej wymienionej ustawy z dnia 10 września 2015 r., przez uznanie przez Sąd, że w warunkach niniejszego postępowania nie mogą znaleźć zastosowania przepisy Kodeksu postępowania karnego, albowiem etap ewentualnego wznowienia postępowania nie jest nowym stadium procesu, podczas gdy w dniu 9 stycznia 2016 r. zarówno sprawa skazanej dyscyplinarnie M. K., jak i skazanego dyscyplinarnie B. K. były postępowaniami prawomocnie zakończonymi, zaś etap wznowienia postępowania, jako etap po uprawomocnieniu się orzeczenia, w sposób oczywisty należy do nowego stadium postępowania, do którego winny mieć zastosowanie, na zasadzie *a contrario*, przepisy wskazane powyżej, naruszone przez Sąd w niniejszej sprawie.

W uzasadnieniu skarżący podnieśli, że zgodnie z art. 78b ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji - a zatem zgodnie z przepisem obowiązującym w chwili wnoszenia wniosków obrońcy skazanych dyscyplinarnie w przedmiotowej sprawie - „Do postępowania dyscyplinarnego w zakresie nieuregulowanym w niniejszej ustawie stosuje się odpowiednio przepisy ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego.” Wymieniony wyżej przepis został dodany do ustawy o komornikach sądowych i egzekucji na mocy art. 1 pkt. 18 ustawy z dnia 10 września 2015 r. o zmianie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji (Dz.U. z 2015 r., poz. 1561) i wszedł w życie w

dniu 9 stycznia 2016 r. Co zatem kluczowe, zgodnie z art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 10 września 2015 r., postępowania dyscyplinarne wszczęte i prawomocnie niezakończone przed dniem wejścia w życie mniejszej ustawy, toczą się według przepisów dotychczasowych. Postępowanie dyscyplinarne M. i B. K. w chwili wejścia w życie przepisów wyżej wymienionej ustawy, a zatem w dniu 9 stycznia 2016 r., bez wątpienia było postępowaniem prawomocnie zakończonym. Do nowego etapu procesowego, inicjowanego we wrześniu 2016 r., w świetle zasad logicznej wykładni norm prawnych, przyjmującej racjonalność ustawodawcy, a contrario, winny mieć zatem zastosowanie przepisy proceduralne wprowadzone ustawą z dnia 10 września 2015 r. Kwestia wznowienia postępowania dyscyplinarnego w samorządzie komorniczym nie jest określona w ustawie o komornikach sądowych i egzekucji, co oznacza z kolei, że winno się do niej stosować przepisy art. 540 i następne k.p.k.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie nie zasługuje na uwzględnienie.

W rozpoznawanej sprawie istotne znaczenie ma fakt, że odwołania obwinionych M. K. i B. K. od orzeczeń Komisji Dyscyplinarnej przy Krajowej Radzie Komorniczej w W. z dnia 7 listopada 2008 r., sygn. akt D (...), o ukaraniu karą dyscyplinarną zostały rozpoznane i rozstrzygnięte wyrokiem Sądu Okręgowego w W. z dnia 22 października 2009 r., sygn. akt XII P (...), zapadłym w okresie obowiązywania art. 75 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (ostatni jednolity tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 1138) w brzmieniu sprzed nowelizacji dokonanej ustawą z dnia 12 lutego 2010 r. o zmianie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji (Dz.U. z 2010 r. Nr 40, poz. 228). Przepis ten stanowił, że sprawy dyscyplinarne w pierwszej instancji rozpoznaje w składzie 3 – osobowym komisja dyscyplinarna powołana przez Krajową Radę Komorniczą (ust. 1). Od orzeczeń komisji dyscyplinarnej stronom przysługuje odwołanie do sądu okręgowego – sądu pracy i ubezpieczeń społecznych (ust. 2). Do rozpoznania odwołania stosuje się przepisy Kodeksu postępowania cywilnego o apelacji. Od orzeczeń sądu okręgowego nie przysługuje kasacja (ust. 3). Powołany przepis

poddawał zatem postępowanie odwoławcze od orzeczeń komisji dyscyplinarnej właściwości sądów okręgowych – sądów pracy i ubezpieczeń społecznych oraz procedurze cywilnej. Dopiero wspomnianą ustawą nowelizującą z dnia 12 lutego 2010 r. dokonano istotnej zmiany art. 75 ustawy o komornikach sądowych i egzekucji, ustanawiając kompetencję sądu okręgowego właściwego według siedziby kancelarii obwinionego komornika do rozpoznawania odwołań od orzeczeń komisji dyscyplinarnych (ust. 2), a w dodanym do przepisu ustępie 4 stanowiąc, że do postępowania dyscyplinarnego w zakresie nieuregulowanym w niniejszej ustawie stosuje się odpowiednio przepisy Kodeksu postępowania karnego. Dokonana powyższym aktem nowelizującym zmiana przepisów dotyczących postępowań dyscyplinarnych wobec komorników implikowała konieczność zamieszczenia w ustawie przepisów międzyczasowych, zarówno w zakresie funkcjonowania komisji dyscyplinarnej, jak i w zakresie samego postępowania. Stąd między innymi regulacja art. 5 ustawy, zgodnie z którą postępowania dyscyplinarne wszczęte przed dniem wejścia w życie tejże ustawy do czasu ich zakończenia w danej instancji toczą się według przepisów dotychczasowych. Kolejna zmiana przepisów dotyczących postępowań dyscyplinarnych komorników sądowych, dokonana ustawą z dnia 10 września 2015 r. o zmianie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji (Dz.U. z 2015 r., poz. 1561), polegająca na uchyleniu ust. 2 - 4 art. 75 oraz przeniesieniu treści ust. 4 tego przepisu do art. 78b, miała raczej charakter techniczny a nie merytoryczny. Zgodnie z międzyczasową regulacją zawartą w art. 3 ust. 1 tejże ustawy, postępowania dyscyplinarne wszczęte i prawomocnie niezakończone przed dniem jej wejścia w życie toczą się według przepisów dotychczasowych.

Żalący się błędnie interpretują powołany przepis przejściowy, twierdząc, że skoro toczące się przed Sądem Okręgowym - Sądem Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w W. według procedury cywilnej postępowanie z odwołań obwinionych od orzeczenia Komisji Dyscyplinarnej przy Krajowej Radzie Komorniczej w W. postępowanie zostało prawomocnie zakończone wyrokiem z dnia 22 października 2009 r., to obecne wnioski nie dotyczą już postępowania w tej instancji sądowej, lecz inicjują nowy etap procesu, do którego powinny mieć zastosowanie przepisy Kodeksu postępowania karnego, także te o wznowieniu

postępowania. Z tezą tą nie można się zgodzić. Trzeba bowiem mieć na względzie istotę instytucji wznowienia prawomocnie zakończonego postępowania sądowego.

Wypada zatem podkreślić, że tak w postępowaniu cywilnym, jak i postępowaniu karnym obowiązuje zasada niewzruszalności prawomocnych wyroków sądowych. Przepisy określające warunki, na jakich może nastąpić uchylenie lub zmiana prawomocnego wyroku, muszą być zatem - jako wyjątek od wspomnianej reguły - interpretowane ściśle.

Uregulowane w dziale VI Kodeksu postępowania cywilnego wznowienie postępowania jest szczególnym rodzajem postępowania sądowego, łączącego cechy procedury uruchamianej wniesieniem środka zaskarżenia i pisma wszczynającego postępowanie w sprawie, umożliwiającym ponowne rozpoznanie sprawy zakończonej co do zasady prawomocnym wyrokiem (orzeczeniem co do istoty sprawy w postępowaniu nieprocesowym). Przy akceptacji poglądu, że skarga o wznowienie postępowania stanowi nadzwyczajny środek zaskarżenia, wymaga podkreślenia nie tylko jego szczególny charakter, ale i wyjątkowość. Wskazuje na to już brzmienie art. 399 § 1 k.p.c., gdzie zastrzeżono, że skarga może być wniesiona "jedynie" w wypadkach przewidzianych w dziale VI Kodeksu postępowania cywilnego. Za taką kwalifikacją wznowienia postępowania przemawia możliwość wniesienia skargi o wznowienie postępowania jedynie od ściśle określonych orzeczeń i w oparciu o ograniczone ustawowo podstawy. Są one wyraźnie i wyczerpująco wyliczone w ustawie, a w przypadku podstawy nieważności zostały ujęte zdecydowanie wężiej niż na gruncie art. 379 k.p.c. Określone w ustawie podstawy wznowienia wskazują, że skarga o wznowienie postępowania przysługuje jedynie od pewnej kategorii orzeczeń sądowych, które są dodatkowo obarczone szczególnie rażącymi błędami proceduralnymi. W konsekwencji tego, zakres postępowania zapoczątkowanego skargą o wznowienie, wytyczony normą art. 412 § 1 k.p.c., determinowany jest podstawą wznowienia. Z brzmienia cytowanego przepisu jednoznacznie wynika, że przedmiotem postępowania jest udowodnienie istnienia podstawy, na której oparto skargę w konkretnej sprawie. W konsekwencji zakres ponownego rozpoznania sprawy uwarunkowany jest przyczyną wznowienia wskazaną przez skarżącego i nie jest

dopuszczalne wyjście poza tę przyczynę. Przyczyny te zaś mają zasadniczo procesowy charakter.

Konkludując należy stwierdzić, że instytucja wznowienia postępowania opiera się na przysługującej poza tokiem instancji skardze o presumpcję wadliwego procesu i zastąpienie zapadłego orzeczenia orzeczeniem nowym. Nie można zaś oceniać zarzucanych w skardze/wniosku o wznowienie nieprawidłowości zaistniałych w toku prawomocnie zakończonego postępowania sądowego, toczącego się według procedury cywilnej, przez pryzmat przepisów Kodeksu postępowania karnego, regulującego inną procedurę niż zastosowana w postępowaniu poprzedzającym wydanie zaskarżonego wyroku.

Ma zatem rację Sąd Apelacyjny zauważając, że skarga/wniosek o wznowienie postępowania nie jest nowym etapem postępowania, jego kolejnym stadium. Jest ona skierowana przeciwko prawomocnemu orzeczeniu, zmierza do ponownego rozpoznania sprawy, jest wnoszona w celu reasumpcji wadliwego procesu i zastąpienia zapadłego orzeczenia nowym. W takim ujęciu, na skutek skargi sprawa niejako wraca do instancji, w której zapadło orzeczenie i toczy się według tej procedury, w ramach której doszło do jego wydania.

Nie podzielając zarzutów i wniosków zażalenia, Sąd Najwyższy z mocy art. 398¹⁴ w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. orzekł jak w sentencji.